

Handläggare

Charlotte Goliath

Telefon: 076 12 24 030

Till

Skärholmens stadsdelsnämnd

**Program för upphandling och inköp samt klausul
om antidiskriminering och meddelarfrihet**

Svar på remiss från Finansroteln

Förvaltningens förslag till beslut

Stadsdelsförvaltningen föreslår att nämnden beslutar att instämma i kommunstyrelsen förslag om att godkänna program för upphandling och inköp.

Susanne Leinsköld
Tf StadsdelsdirektörCharlotte Goliath
Avdelningschef**Sammanfattning**

Skärholmens stadsdelsnämnd har fått en remiss om Program för upphandling och inköp samt klausul om antidiskriminering och meddelarfrihet för yttrande. Kommunstyrelsens förslag till program uttrycker en klar ambition om att leverantörer till staden inte ska få konkurrensfördelar genom t.ex. oseriös verksamhet, oetiskt producerade varor, bristande kvalitet i upphandlade verksamheter, sämre arbetsmiljö eller dåliga anställningsvillkor för sina anställda. Så långt det är möjligt och ändamålsenligt ska staden ställa krav i upphandlingar som motverkar detta. Vidare föreslås att staden bland annat ska arbeta aktivt genom att i upphandling verka för att personer utanför arbetsmarknaden kommer i sysselsättning.

Stadsdelsförvaltningen anser att kommunstyrelsen förslag till program för upphandling och inköp är positivt och ett ändamålsenligt ramverk att hålla sig till. Tillämpning av programmet kommer bidra till en kvalitetshöjning av arbetet med stadens upphandlingsfrågor.

Ärendet

Kommunstyrelsen fick i budget 2015 i uppdrag att ta fram ett nytt program för upphandling och inköp för Stockholms stad samt att revidera tidigare beslutad policy om konkurrens och valfrihet. Utgångspunkten för förslag till nytt program för upphandling och inköp är att kvaliteten i verksamheterna ska stärkas och att de anställdas rättigheter värnas.

Kommunstyrelsens förslag till program är indelat i sex kapitel. Inledande kapitel som behandlar grundläggande förutsättningar för programmet, genomförande och förvaltning, lagar och regler och mutor och jäv. Därefter följer de fyra huvudkapitlen som behandlar hur upphandling ska användas som ett strategiskt verktyg. Kapitlen utgår från stadens inriktningsmål, ett Stockholm som håller samman, ett klimatsmart Stockholm, ett ekonomiskt hållbart Stockholm och ett demokratisk hållbart Stockholm.

- Kapitel ett om ett Stockholm som håller samman innehåller mål för att använda upphandling som ett styrmedel för att uppnå goda arbetsvillkor, en god arbetsmiljö och en inkluderande arbetsmarknad. Kapitlet innehåller även stadens arbete för att motverka diskriminering i arbetslivet.
- Kapitel två om ett klimatsmart Stockholm innehåller stadens mål om att använda upphandling som ett verktyg för att bidra till uppfyllelse av stadens miljöprogram.
- Kapitel tre om ett ekonomiskt hållbart Stockholm behandlar kvalitetsaspekter, hur staden ska agera för att göra goda affärer och hushålla med stadens resurser, stadens agerande som en god avtalspart och hur staden ska motverka oseriösa leverantörer.
- Kapitel fyra om ett demokratiskt hållbart Stockholm behandlar stadens mål om att endast köpa in varor som har producerats under anständiga förhållanden samt frågan om hur stadens leverantörer ska arbeta för att motverka korruption. Vidare behandlar kapitlet skrivningar om hur stadens medborgare garanteras en skälig insyn i verksamheter som har upphandlats inom socialtjänstens område samt hur staden ska arbeta med information till berörda under upphandlingsprocessen för upphandlingar inom detta område.

I programmet ingår även ett särskilt kapitel om stadens organisation och ansvar på upphandlingsområdet.

Programmet uttrycker en klar ambition om att leverantörer till staden inte ska få konkurrensfördelar genom t.ex. oseriös verksamhet, oetiskt producerade varor, bristande kvalitet i upphandlade verksamheter, sämre arbetsmiljö eller dåliga anställningsvillkor för sina anställda. Så långt det är möjligt och ändamålsenligt ska staden ställa krav i upphandlingar som motverkar detta. Vidare föreslås att staden bland annat ska arbeta aktivt genom att i upphandling verka för att personer utanför arbetsmarknaden kommer i sysselsättning. I programmet anges vidare att olika former av sociala-, demokratiska- och miljö- och klimatmässiga hänsyn måste anpassas och motiveras i förhållande till den vara, tjänst eller entreprenad som upphandlas.

Förutsättningarna för hur krav på villkor i nivå med svenska kollektivavtal kan ställas är relativt komplexa och rättsläget är oklart. På nationell nivå sker lagstiftningsarbete för hur motsvarande villkor ska kunna ställas vid upphandling av tjänster. Kommunstyrelsen beslutade den 17 juni 2015, (Dnr 171-332/2015) att genom ett pilotprojekt arbeta med den så kallade vita jobbmodellen. Syftet med pilotprojektet är att ge staden kunskap och erfarenheter. Dessa ska användas som underlag till tillämpningsanvisningar till programmet för hur staden ska ställa krav på villkor i nivå med svenska kollektivavtal och hur dessa ska följas upp. Kommunstyrelsen föreslår vidare att en skrivning tas in i programmet om att staden, i de fall det bedöms nödvändigt med hänsyn till tjänstens art, ska ställa krav på att leverantören följer svensk arbetsmiljölagstiftning.

Kommunstyrelsen föreslår även en skärpning av nuvarande antidiskrimineringsklausul. Avsikten med en antidiskrimineringsklausul är att främja efterlevnad av antidiskrimineringslagstiftning och värna om principen om alla människors lika värde och rätt att bli behandlade på lika villkor. Kommunstyrelsen föreslår sanktioner i form av vite för de fall leverantören inte lever upp till sina åtaganden och/eller inte tillhandahåller information som möjliggör uppföljning.

Kommunfullmäktige har i budget för 2015 angett att staden, så långt lagstiftningen medger, ska ställa krav på meddelarfrihet för personal inom välfärdssektorn. Meddelarfriheten för offentliganställda är lagstadgad. För privatanställda gäller inte samma rätt, utan den som är i privat tjänst kan drabbas av

arbetsrättsliga påföljder om uttalande eller uppgiftslämnande är i strid med anställningsavtalet. Stadens klausul om meddelarfrihet innebär att stadens entreprenörer ska erbjuda sina anställda meddelarfrihet i den utsträckning som följer av klausulen. Tillämpning av nuvarande klausul rekommenderas endast när staden upphandlar vård- och omsorgsentreprenader. Kommunstyreslen föreslår att användningsområdet för nuvarande klausulen utvidgas till att omfatta samtliga entreprenadupphandlingar som avser drift av verksamhet inom socialtjänsten. Klausulen föreslås endast användas när staden upphandlar hela verksamheter på entreprenad och inte i de fall då staden upphandlar enstaka platser, för exempelvis missbruksvård, äldreomsorg eller handikappsomsorg, genom ramavtal.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av administrativa avdelningen.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Offentlig upphandling syftar primärt till att göra goda affärer. Verksamheternas behov ska tillgodoses och krav på kvalitet ska ställas och följas upp för att möjliggöra bästa möjliga service till medborgarna.

Stadsdelsförvaltningen anser att kommunstyrelsen förslag till program för upphandling och inköp är positivt och ett ändamålsenligt ramverk att hålla sig till. Programmet utgör en stomme och vad som utgör kvalitet för ett visst verksamhetsområde avgörs ytterst av respektive förvaltnings beställare som ansvarar för verksamheten och de brukare och medborgare som använder tjänsterna. Stadsdelsförvaltningen tar vid upphandlingar hjälp från serviceförvaltningens upphandlingsenhet för att säkra kompetens och kvalitet i upphandlingsförfarandet. En vital del i att säkra avtalsuppfyllelsen är att stadsdelsförvaltningen fortsätter med löpande avtalsuppföljning av god kvalitet. Att följa upp avtal är resurskrävande, men nödvändigt för att motverka oseriösa leverantörer och för att säkra rätt leverans och kvalitet.

I programmet anges att olika former av sociala-, demokratiska- och miljö- och klimatmässiga hänsyn måste anpassas och motiveras i förhållande till den vara, tjänst eller entreprenad som upphandlas. Stadsdelsförvaltningen anser det även vara viktigt att väga ihop dessa hänsyn med långsiktigt ekonomiska konsekvenser. Staden som en offentlig myndighet måste i alla lägen säkra att skattemedel nyttjas på ett effektivt sätt. Kostnaden för olika hänsyn inom respektive målområde behöver därmed analyseras innan krav ställs.

Stadsdelsförvaltningen vill i detta sammanhang även belysa vilka effektivitetsvinster det finns inom upphandlingsområdet genom att samarbeta mer mellan förvaltningarna. Att ge ett ökat ansvar till servicenämnden för centrala upphandlingar är positivt. Det finns starka affärsmässiga, kvalitativa och administrativa skäl för att centralupphandling bör vara normalförfarande inom områden där merparten av förvaltningarna har likartade behov. Inom servicenämnden finns upphandlingskompetens som möjliggör för staden att genom offentlig upphandling driva utvecklingen i en socialt och ekonomiskt hållbar riktning.

Stadsdelsförvaltningen anser att kommunstyrelsens förslag till program för upphandling och inköp samt klausul om antidiskriminering och meddelarfrihet är positivt och bidrar till en kvalitetshöjning av arbetet med stadens upphandlingsfrågor.